

מבעד למסוה (שעורים בהסתכלות)

איני יודע, תלמידי החביבים, אם שמתם לב כראוי לדיעה הקצרה, שאה אתמול בדאריהיום בדבר האשר

המוחלט של המנדט ע"י חברי-הלאומים בג'ניבה: ואולם, כשאך הריחותי אני את זענין במערכת שלנו עוד ב"שמחת תורה" וקראתי את המברק מלונדון בצנעא ובה טיפה על שלהן העורר, כורכי, לא שהיתי הרבה ובבקר השכם — "כלחוד השור" מיט! — לאחך שגמרתי על-רגלי-אחתי את תפילתי הקצרה בתפלין של רבנו תם דוגא, חבשתי מיד על פני את המסוה החדש שקבלתי במתנה לכבוד השנה החדשה, לבשתי את בגדי החדש, אפורי-הכהה כצבע האבק אשר בחזיונת ירושלם — מיץ בד חדש, שהביאו הסוה-היום לעירנו, כיראה, בפקודת הראים... ורגני ישר אל הרהר האללא! מיטטר עזמות! — קרא ונאע את ימינו לתוך ידי ואת שמאלו לתוך

כיסו והוציא מתוכו את "הקושאן", שחתמו עליו גם מוסוליני בעט של מקרוני וגם הרב פפא מרומי בכבודו ובעצמו, ומעכשיו אין עליו מערערים ב"ה ויכולים עשרת-השבטים לעשות בא"י כאדם העושה בתוך שלו, מעשה "קפריסין", כמו בתערוכה הגדולה שתהיה בלונדון, שזווגו שם את יין-קפריסין ויין ראשון בהברותא, כידוע.

אנב, נכנסתי עמו בדברים מעניני-ולידעי ה"ן.

— געב שיו" — הווא אומר בשחוקיחו על שפתיו — כשנחתם הפתק שלנו בהושענא-רבה זו על ידי כל מלכותא-דארעא, לא היישינו עוד לבני-דודנו ולכל שליטה חלילה של ה"טרא" אחרא הידוע על הלונדים הגאים בעלי הצילנדראות הגבוהים, עכשו — כד אומר לי בטון חזק, טון חדש של מנדט, שלא שמענו עד כה — הוא שומע אותם, כלומר את בני דודנו, כמו לישג דאשי תקד. איזו "מועצה" ? — הוא אומר בצחוק. — איזו "ביצה" שלא נולדה אפיקו ביוביטוב ? ובטעת דבורו נגש אל הארון והוציא משם "שלחן-ערוך" חדש, בכריכה נהדרת, נוסח לונדון של אורח-חיים" ובלא פירוש ה"רמא"י" — ועפ"י שלחן-ערוך זה יתנהג מעכשיו, ובלבי חשבתי בשעת-מעשה:

"הלוואי, רבונר-של-עולם!"... בינתיים נתגלגלה השיחה ע"א "חבר-הלאומי" שלנו ועל אשר ה"מנדט" שלו, ובשר לי כי הסכים ב"ה על הכל, חוץ מדבר קטן ופעוט, כמו למשל — ה מ ס י מ . . . והלא דבר ידוע הוא כי טוב מאד להטיל מסים על... אחרים, כשם שטוב מאד, למשל, אצל יהודים כשרים, למות בר"ח ניסן, אבל השני...

כשכלינו לרבר ע"א בני-דודנו ועל הבחירות בבלידיה וספרתי לו על "קרושת" ירושלם ברהובותיה ובשלטיה החדשים בש" כונת ישראל, הודיע לי כי בקרוב ירד אל העמק על יד שער-שכם, לקיים מה שנאמר (וכאן אמר כנגון של הפטרה שלו): "כל גיא ונשא וכל הר וגבעה ישפלו, והיה העקוב למישור"... ואני עניתי אחריו בפה מלא: —אמן!

* * *

וכשהקב"ה רוצה, הוא מושיע בבת אחת. כשחזרתי משם אל המערכת מצאתי בפנתי צרור מכתבים מתלמידי; שלשה, שלשה מכתבים מכ"א, מלאים כל טוב, וכלם נתקבלו בפעם אחת, אות הוא כי חוזרים הם בתשובה ומתחרטים על שתיקתם הארוך כה, ולא רק כי חיתה רוחי בי כי אם כלתה

נפשי לחצרותיכם, תלמידי היקרים, וזכר כל המעשים והענינים הבאים במכתביכם מכל קצוי הארץ, נתנו בלבי געגועים לראות-כם עין בעין וע"כ החלטתי לנסע אליכם היום, ואולם, העקר, שרציתי להגיד לכם הוא, שבין המכתבים הגיע אלי מכתב קטן מלונדון, שהנני מוסרו לכם ככתבו וכלשונו ממש:

אדוני מר עזמות!

נתגלגל לידי אחד משעוריד בהסתכלות וראיתי כי ירך רב לך בעניני דפלומטיה והפוליטיקה הגבוהה, ובהיות שיש לי ב"ה מהלכים "בחלונות הגבוהים" ואני עם הלורדים כ"שנים אחרים" ממש — בלי גוזמה! — וידוע אני מכל הנעשה מתחת לצפרניהם, ע"כ אמרתי להודיעך כמה פרטים על המשלחת של ר' משה קזימא — כמו שאתה קורא לו בהצלחה! — וכל כת דיליה, שנחלה במחילה מפלה שלמה, הגיעה לכל מקום בעירנו אחר "נעילה" אפילו אצלנו ב"רוסיל סטריט" וחזרה אליכם ב"חטם"....

אחד הלורדים הגדולים, מידריהם דוקא, הודו לי בלשונו כי הם כלם כבר dis-ushed (היו להם לזרא) — זוהי לשונו ממש! — מכל ה"בונטש" (החכורה) הזו, עם כל הפוד שלם נגד הצהרת בלפור, נגד האור של רוטנברג ונגד החר בעצמו, סו"ס חבינו

אפילו הלורדים הנעלים שלנו, כי כל כונתו של ישמעאל היא לא נגד ישראל אלא נגד ז'נבול — "אומרים לבת ומתכונים לאשת הבן" — כידוע, ומשעה שחזר זגלול לארצו, למדו האנגלים פרק שלם מ"הבייביל", כלומר מהחומש שלנו. הן יש לו לר' עזמות ידיעת בית רב וזוכר בודאי את המעשה: לפני יציאת-מצרים היו בני-ישראל "מנשקים" לפרעה, ואולם אחר יציאת-מצרים היה פרעה "מנשק" להם...

והוא הדין גם עמנו, לפני שנתים, כשר הלטו בני עשרת-השבטים להשאך במצרים וחשבו שאפשר להם בלא א"י, היתה יד ישמעאל על העליונות, ואצלנו היה אז בבחינת "לפני יציאת מצרים", ועכשיו שבא ר' זגלול וחסביר להם כי הגיע זמן ה"משד" ועליהם לטלטל במחילה את עצמם מעבר לתעלת סואץ מזרחה, היתה יד ישראל על העליונה ובני-דודנו "מנשקים"... ולא חלילה מאהבת מרדכי אלא משנאת המן אשר בצפון ובלבנון... ולא עוד, אלא שהחליטו עשרת-השבטים, כנראה, לבנות את הנמל בתל-אביב של דיונוגו, מפני קרבת-המקום לסואץ, אלא ששמעתי כי בינתיים נודע הדבר לאבור-זגלול שלכם בחיפה, יצא מיד במחאה נמרצה ודרש בשם הועד-הלאומי לבנות את הנמל דוקא בתל-אביב של הרצל...

וכפי שנודע לי מפי המזכיר שלהם, שעדותו נאמנה כאד, נתחברו בני-דודנו ועשו יד-אחת עם בני-פרעה במצרים, עם התוגר באנגוזה, מאה ועשרים ושבע מדינות מ"הודו" ועד כוש, וכבר שלחו שד"רים לכל המקומות האלה ור' מוזפר שלנו נהג בהם, מעשה חמר-גמל"....

ולסוף אנלה לכבודו בפור גמור, כי ר' שמואל שלנו עשה בהכמתו ומיד בבואו לעיר-הבירה, הלך והשליך את ה"גט" לרגלי הלורדים, עד שנודעו הצלנדרים ת"ק פ"כה על קצה ראשיהם והפצירו בו לשוב למען השם להרהיזותם — וברצות ה' דרכי איש — גם אויביו ישלים עמו....

תלמידו המסור לו

מ ו ר י ס

חבל מאד שתלמידי זה לא זכה לראות כמוני את קבלת-הפנים שנערכה לר' משה קזימא ביום רביעי, א' דחומ"ס, לא חלילה ע"י בני-דודנו אלא דוקא ע"י אחב"י במאה" שערים, וראו מה בין בני לבן חמי: אז, כשחזרה המשלחת שלהם מהו"ל, יצאו לקראי תם הפרהחים, פתחו פיהם בצעקה: "יהוד בלא-כנא!", ועכשיו היו ממש בבלי-ראה ובבלי-מינא ברהובות אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם, כמו שנאמר: "לא יחרץ כלב לשונו", ואחב"י יצאו לכבוד יום-טוב,

הבושי שטרייטליך ולכושי בגדי-צבעונין וכי שראו את שלשת האותומובילים עוברים לפניהם ובהם יושב ר' משה קזימא והרב שלהם לימינו, אחזו במדת זקנם ר' הלל והקדימו לו שלום במונבותיהם, והוא, כלומר ר' משה, נענע לקראתם, בבחינת "ויחד" יתרו, נתן ידו על מצחו ועל לבו בצחוק-קל ומבאיב-לב... ובשעת-מעשה חשבתי בלבי: לו היה למשל להיפך והיה ר' היים שלנו עובר באותומוביל עם הרב שלנו בין שלש מאות מבני-דודנו, בודאי היו נוהגים בהם כבוד גדול ומדת הכנסת אורחים הטובה עליהם וזורקים להם — לא חלילה פרחים! — אלא כל מה שנמצא ברחובותינו ב"ה והיו מכבדים אותם גם מגדונם, כידוע, שירי תהלות ותשבחות: "פלשטין בלא-דנא, אל-יהוד... נא!" רצתי אחרי האוטומובילים עד ביתו ומצאתי שם כמה עורבים שהורים למיניהם עם שתי וערב על חזיהם, שבאו לקבל את פניהם, אמרו להם שלום בשפה רפה כדרך היהודים בתשעה-באב, שהו שם רגעים אחדים וחלכו מבלי חבט אהורנית, כמו מבית-הקברות.... והמטטרה שלנו, שנשלחה לכבוד האור-חים, ארבעים במספר עם המנצח בנגינות בראשם, כדי להשניח בעינא פקיהא — זכר למעשה שער-שכם והקצין המחיר — ראו

ע"א הכנסים' (בלי הא) הגדולה של הרבנים
בוינה ומיד אחריו בתור מטעמים — דברי
אחרים נגד הציונים בקרלסבד...

ואחרון אחרון הביב — בסוף הגליון
מופיע עמוד שלם של ברכות ראשי-השנה
בגרמנית מאת רבנים, אבדק"קים וסתם קדושי
ישראל — חוץ מברכה אחת בעברית בזה
הלשון: "לשנת ברית חסד ברכתי ברכת
ה' די יו ט לרחוק ולקרוב ה"ק פנהם
הכהו" — ולעומתם מצויירות שמנה בתולות
יפהפיות ונאות כשולמית בשעתה לריקלמה
של פאה נכרית... ואת זה לעמת זה עשה
אלהים: תחת כל רב — עלמה יפהפיה...
מצוירה ולפני כל ראש "לשנת יראים"
בחורה בריאה...

וכל זה לשם שמים — האין זאת?
אנבי הגליון הזה מינה במערכת וכל
דבריו יבוא ויראה בעיניו...

* * *

ומרב שיחי שכחתי לדבר ע"א הכנוס
הספורטיבי שלנו ועל ה"כנוס" של החלוצים
היוצאים את הארץ, במשרדי הקונסולים
שלנו, ומחמת שאני אין לדרכי הנני מקצר
ואי"ה אכתב לכם הכל באריכות מן הדרך,
ואתם שלום וכל אשר לכם שלום!

עז מות

התעקש ולא זו ממקומו, ונתישבו ארבעה
מהם, נטלו את הבחור הרימו אותו בפישוט
ידיים ורגלים, והקב"ה הזמין לפניהם שלחן
ארוך, מלא לוחות-השנה של שנת "תרדף"
מאליעזר שורץ, השכיבו אותו לכל ארכו,
כמו בחדר לפניו, פניו למטה וגבו
למעלה, הפשילו את שולי קפוטתו וכבדו
אותו בל"ט מלקות ושרו עפ"י הקצב: "צדק
צדק תרדוף!". בעל-הגימטריות שלי צעק:
"גוואלד!"! הלוחות שלי נעשו "שברי
לוחות!"! והמוכה ענת אחריו: "גוואלד!
אפיקורסים! שמרניקעס!", עד שנעשה
כלו "כחול" ונטלו אותו כפאותיו וזרקו אותו
דרך הדלת האחרונית ואחר קם וברח
כ"צבי"... וחסל סדור "אובסטרוקציה" במאה-
שערים!

מרב המהומות של הקהל לא שמעתי את
הרעש של הנואמים על הבמת, ואולם, לו
הייתי אני אחד מה"מאכערס" שם על במת
המזרה, הייתי עולה על הדוכן ומפרש כשמלח
לפני הקהל את גליון העתון הרשמי של
אגודת-ישראל מראשי-השנה, "די יודישע
פרעססע", שקבלתי בחול-המועד. בראש
הגליון מופיע מאמר ראשי בגרמנית תחת
השם העברי "ראשי-השנה", המדבר על קדושת
יוס-הדין. בעמוד השני קראתי ביראה מאמר
קצר של מוסר על האסונות ביפו, שבאו
לעולם גזי זרק מכני ה"ט א י ס, ושדרך
אחת להצלה מפניהם היא — ה' ש ו ב ת...
אחריו בא דו"ח ארוך בגרמנית טהורה

כה — כי היה גרב כ ח ו ל על רגלו
זאת... כן!

ומה אמר לכם, רבותי? — העולם לחוד
ו"מאה שערים" לחוד!

ראיתי כחיי כמה מיני "אובסטרוקציות"
שעושים בני-אדם כדי להפריע את הנואמים
כגון ביצים סרוחות, קלפות אכטיחים או
חדולים (בערעלאק בלע"ז) שזורקים על הבעל-
דרשן כדי שיקבל שכר על הפרישה; האיתי
נוהגים במקומות אחרים בצפופים (אצלני
בתיאטרונים למדו צעירינו מהאנגלים לכבד
את המשחקים בצפופים דוקא לאות של
הערצה: עולם הפוך!) ברקיעת-רגלים,
ב"קומפלמנטים" ידועים, אבל כאן במאה-
שערים ראיתי שטה חדשה לגמרי, שאפילו
את טומאת-האובסטרוקציה מניחים בקדושה,
דהיינו: עוד לפני החל הדרשות, נכנס מנין
של יהודים מאגודת ישראל, מוונכים ברא-
שיהם ומקופטנים ברגליהם בלויית "חברה"
קטנה ועמדו לומר ת ה ל י ס בקול רם:
"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים!"
(והביטו אל הבמה). הצד שכנגד נסה להשי-
תק אותם והם בשלהם: "אשרי תמימי
דרך!" (ובשעת-מעשה הביטו זה על זה)
וצעקו: "אי-נו"?! כלומר שאסור להפי-
סיקם חלילה באמצע אמירת תהלים, עד
שקמו המזרחים הצעירים ונטלו את בעלי-
התהלים והשליכו אותם אחד אחד, מי דרך
החלון ומי דרך הפתח, כריגים-מלוחים שנסד-
והו במחילה; ואולם אחד ממפגיני-תהלים

פתאום בעגלה צילנדר גבוה ומבריק ועל ידי
מצנפת חדשה ומשבצת זהב טהור מסביב,
חשבו כי הגיעה המשלחת של בני-דודנו,
ופתאום הריעה לקראתם התזמרת את
ההימנון האנגלי: "גוד סיוו די קינג!"
ואח"כ ההימנון של בני-דודנו: "יא ליל!"
עד שנתקרבה אליהם העגלה והופיעו שני
רבנים, אחד במגבעתו ה"רוממה" ואחד
במצנפתו ה"מזרחית", שישבו טנדו בעגלה
ונסעו בחברותא לאספת ה"מזרחי" בהיכל
הישיבה של מאה-שערים....

* * *

רצתי עם כל הקונדרסים אחרי העגלה
אל האספה, נדחקתי בקושי לתוך הקהל
הצפוף והסתתרתו מאחורי גבו של מי
"אבאם", בעל המאמר הידוע "משגיחי
הכשרות" בדאר-היום, לכל יכירני הלילה
מרחוק הצילנדר של הרב המזרחי, עמידו
צפופים ורחוקים זה לזה, ממש כמו היהודים
האסירים בשעתם שנשלחו ע"י הקולאנאסי
התורקי מירושלם לרמשק ברכבת בשעת
המלחמה, התולרו?... ומרב דחקא ראיתי
בעיני יהודי אחד, שבא לו החשק לגוד את
פאתו, ש"ה את ידו ומצאה את פאת שכנו...
יהודים עומדים יחד סביבי ומקבלים נחת
רוח זה מזה על פני כל האולם, ואברך
אחד שעמד באמצע החליף את רגלו הימנית
או הימאלית — איני זוכר בדיוק! — בין
כל הרגלים ובעמל רב מצאו אותה והחזירו
לן את האבדה רק עפ"י סמו טובהק שנתן